

Monitoring Maasoevers 2008

*Bart Peters
Pepijn Calle*

November 2008

Studie in opdracht van *Rijkswaterstaat Waterdienst*

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rijkswaterstaat

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rijkswaterstaat

Landschapsecologische planvorming, -onderzoek en -advies

Peters, B. & P. Calle, 2008. Monitoring Maasoevers
2008. Studie in opdracht van Rijkswaterstaat
Waterdienst. Bureau Drift, Berg en Dal.

Foto omslag: Maasoevers Hedel en Bergen

Correspondentie:

Bureau Drift

Nassaulaan 38, 6571 AD Berg en Dal

024 3502727 of bartpeters@drift.nl

www.drift.nl

© Bureau Drift. Alles uit dit rapport - behalve
fotomateriaal - mag worden overgenomen mits er
op de bovenstaande wijze verwezen wordt naar dit
rapport en de auteur(s).

© Kaartmateriaal Rijkswaterstaat Limburg.

Monitoring Maasoevers 2008

Bart Peters
Pepijn Calle

November 2008

INHOUD

1	Inleiding.....	1
1.1	Monitoring Maasoevers	1
1.2	Onderzoekstrajecten.....	1
2	Methode	3
2.1	Ecologische monitoring	3
3	Resultaten.....	5
3.1	Inleiding	5
3.2	Hedelse Benedenwaarden.....	5
3.3	Hedelse Bovenwaarden.....	6
3.4	Zandmeren	7
3.5	Batenburg.....	9
3.6	Balgoy.....	10
3.7	Coehoorn-Overasselt.....	10
3.8	Gebrande Kamp.....	11
3.9	Heijen	13
3.10	Bergen	14
3.11	Aijen	16
3.12	Asseltse Plassen	17

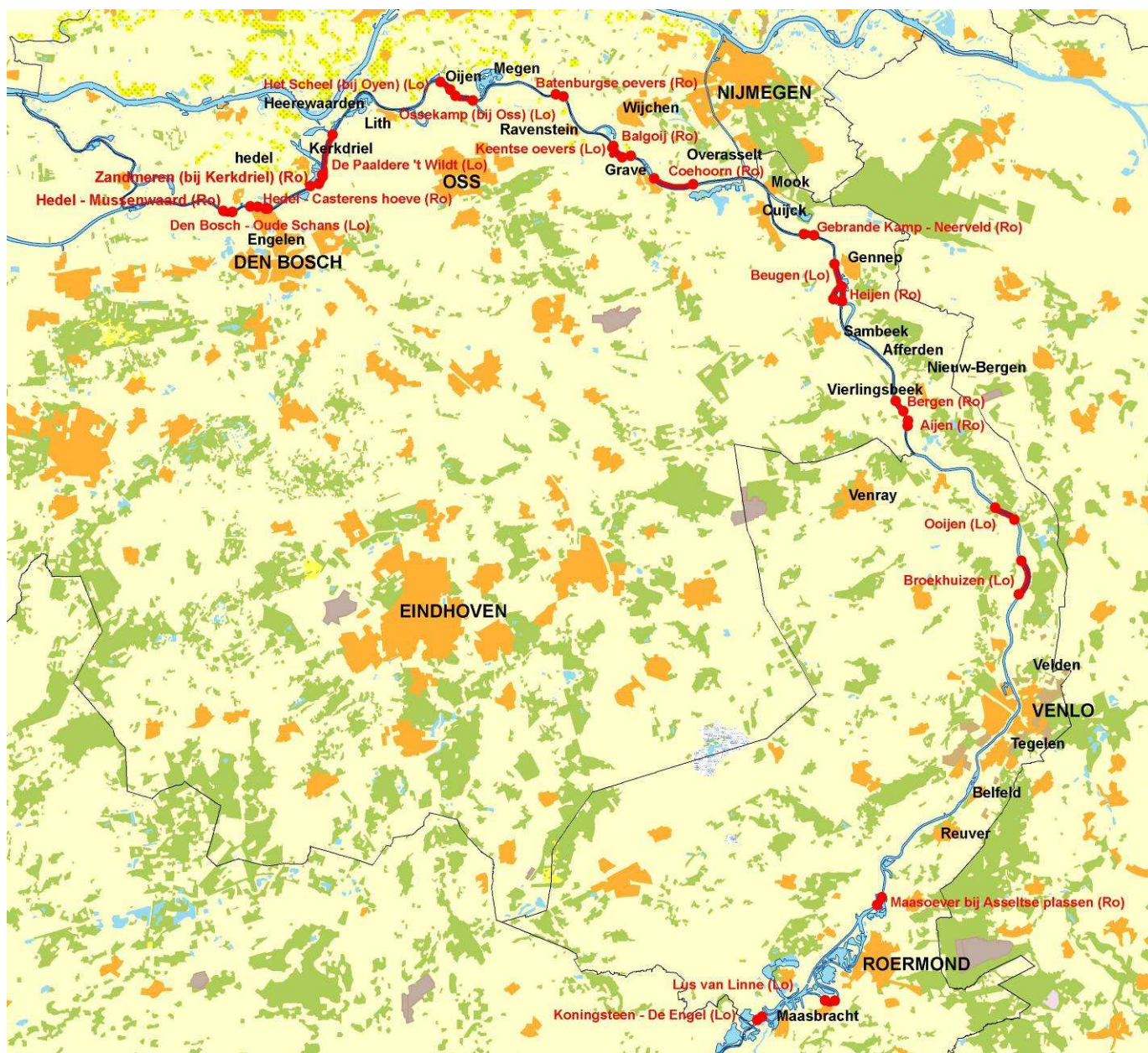
1.1 MONITORING MAASOEVERS

De afgelopen jaren zijn door Rijkswaterstaat Limburg langs verschillende trajecten van de Maas vrij eroderende oevers gerealiseerd of natuurvriendelijke oevers aangelegd. De komende jaren zal dit op nog meer plaatsen worden gedaan. Veel van deze maatregelen vinden plaats onder de vlag van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Vanuit de KRW – maar ook vanuit een breder ecologisch belang om de effectiviteit van de maatregelen te onderzoeken – worden deze trajecten gemonitord.

Tussen 2008 en 2011 neemt Rijkswaterstaat Waterdienst (Lelystad) in opdracht van Rijkswaterstaat Limburg het initiatief hiertoe. De Waterdienst zal zelf het watergedeelte (vissen, macrofauna, waterplanten) monitoren en heeft Bureau Drift gevraagd het landgedeelte (flora, broedvogels en insectenfauna) voor haar rekening te nemen. Deze rapportage vormt een korte verslaglegging van de monitoringsresultaten van het landgedeelte in 2008.

1.2 ONDERZOEKSTRAJECTEN

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de oevers die in het project gevolgd worden. Elke oever wordt eens in de twee jaar gemonitord, waarbij in 2008 gestart is met de rechteroevers. In figuur 1 is de ligging van de oevers op kaart weergegeven.

Figuur 1 ligging van de onderzoekstrajecten. In 2008 zijn de rechteroeveren (ro) onderzocht.

2.1 ECOLOGISCHE MONITORING

Bij de inventarisatie is in 2008 dezelfde methode gehanteerd als de laatste jaren ook al bij de monitoring van de proefprojecten Vrij Eroderende Oevers werd gehanteerd (Peters & Kurstjens, 2004). Er is echter gekozen voor een beperktere opzet van de monitoring met minder soortgroepen en minder veldbezoeken. Per soortgroep ziet de methode er als volgt uit:

2.1.1 Flora

Voor de flora zijn twee veldbezoeken gebracht, te weten in mei/juni en in augustus/september. Hierbij zijn alle wettelijk beschermde, bedreigde (Rode Lijst) en indicatieve soorten (lijst Maas in Beeld uit Peters & Kurstjens, 2007) met GPS en aantalscore ingemeten. In hoofdstuk 3 van deze rapportage zijn daarnaast de bijzondere plantensoorten, plus eventueel aanvullende indicatieve soorten, per oevertraject weergegeven met een abundantiecode volgens Tansley erbij:

Abundantiecode volgens Tansley	Afkorting
sporadic (incidenteel)	s
rare (zeldzaam)	r
Occasional (vrij schaars)	o
frequent (frequent aanwezig)	f
abundant (veel aanwezig)	a
co-dominant	cd
dominant	d
local (lokaal)	l (voorvoegsel)

bijzondere, bedreigde of beschermde soort (wit)

Eventueel aanvullende soorten (grijs)

2.1.2 Insecten

De oevers zijn gedurende 4 bezoeken in de lengterichting afgelopen op bijzondere en beschermde libellen, dagvlinders en sprinkhanen. Zeldzame (Rode Lijst) en wettelijk beschermde soorten zijn met GPS ingemeten; van overige soorten is enkel het voorkomen vermeld.

2.1.3 Broedvogels

Van de broedvogels zijn vooral ecologisch relevante soorten in beeld gebracht; dat wil zeggen soorten die indicatief zijn voor natuurlijke rivieroeveren en ook tijdens dagbezoeken kunnen worden gekarteerd. Het gaat met name op pioniersoorten als Oeverzwaluw, IJsvogel, Kleine plevier en Oeverloper. Ze zijn meegenomen tijdens de flora- en insectenbezoeken en er zijn geen vroege ochtendbezoeken of avondbezoeken afgelegd. Overige bijzondere soorten (bijlage 2) zijn genoteerd en zonodig ingemeten. Bij de interpretatie broedgevallen is toch zoveel mogelijk uitgegaan van de datumgrenzen zoals beschreven in de handleiding broedvogelonderzoek van SOVON (Van Dijk & Hustings, 1993).

2.1.4 Overige soortgroepen

Overige zijn niet systematisch gekarteerd, maar bijzonderheden zijn genoteerd en met GPS ingemeten en ingevoerd in excel.

Van elke oever is steeds de eerste 25 tot 50 meter (afhankelijk van logische begrenzingen/overgangen in het veld) in kaart gebracht.

3

RESULTATEN

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk is per oevertraject een samenvattend beeld geschetst van de belangrijkste resultaten van de monitoring in 2008. De complete inventarisatiegegevens zijn digitaal aangeleverd in excel.

3.2 HEDELSE BENEDENWAARDEN

3.2.1 Algemeen beeld

De oever van de Hedelse Benedenwaarden is een statische oeverwal waarin lokaal door erosie steilwanden zijn ontstaan. De oeverwal is inmiddels zo hoog dat er zelden nog verse zandafzettingen op plaatsvinden. De directe oevers bestaan uit zandige Maasstrandjes tussen kribben. Achter de oeverwal ligt een lage, kleiige uiterwaard met een ruige graslandvegetatie (weiland met intensief agrarisch verleden).

De vegetatie bovenop de oeverwal is ondanks de zandige ondergrond vrij ruig van karakter, enerzijds door het uitblijven van verse zandafzettingen anderzijds doordat de toplaag inmiddels organisch en verrijkt van karakter is. Toch staan er nog volop indicatieve stroomdalsoorten van oeverwalgrasland als Goudhaver, Kattendoorn, Knolboterbloem en Knikkende distel. Op de lage zandoevers vinden we een vegetatie van meer dynamische rivierstrandjes waarbij hogerop nog vrij veel soorten als Echte kruisdistel, Gewone veldsla, Zachte ooievaarsbek, Akkerhoornbloem, Sikkellavender en Goudhaver staan, maar meer naar de rivier toe soorten als Handjesgras en Fioringras het roer overnemen. In de kleiige uiterwaard bevindt zich een relatief ruig Vossenstaartgrasland met weinig bijzondere soorten.

De oeverwal van de Hedelse Benedenwaarden op I45789/4I6295

3.2.2 Flora

Soort (Ned.)	Soort (Wet.)	abundantie (Tansley)
Echte kruisdistel	<i>Eryngium campestre</i>	f
Geel walstro	<i>Galium verum</i>	lf
Goudhaver	<i>Trisetum flavescens</i>	a
Kamgras	<i>Cynosurus cristatus</i>	r
Karwijvarkenskervel	<i>Peucedanum carvifolia</i>	r
kattendoorn	<i>Ononis repens subsp spinosa</i>	f
Knikkende distel	<i>Carduus nutans</i>	o
Sikkelklaver	<i>Medicago falcata</i>	la
Zachte haver	<i>Helictotrichon pubescens</i>	r?*
* in 2009 nader controleren		

3.2.3 Insecten

geen bijzonderheden. Wel een rijke graafbijen en graafwespen gemeenschap (niet onderzocht).

3.2.4 Broedvogels

Er bevindt zich een kleine populatie Oeverzwaluwen (ca. 20 hollen). Er is vermoedelijk sprake van beperkte aantallen en beperkt broedsucces doordat er veel (met honden) langs de steilwanden wordt gewandeld.

3.2.5 Overige soortgroepen

Geen bijzonderheden.

3.3 HEDELSE BOVENWAARDEN

3.3.1 Algemeen beeld

De onderzochte oever in de Hedelse Bovenwaarden is een dam tussen de Maas en een grote zandplas. De oever is in het verleden aangelegd bij het rechtekken van de Maas, waarbij vermoedelijk de toplaag van kleiig materiaal is aangebracht. Rond 2000 is hier een natuurvriendelijke oever aangelegd, waarbij de oever van de Maas lokaal is afgevlakt en er een vooroever is blijven liggen. Deze vooroever is lokaal in verval geraakt, waardoor spontane processen van erosie en zandafzetting een kans kregen en de oever op die plaatsen steeds meer het karakter van een natuurlijke rivieroever krijgt met zandstrandjes en erosiewandjes. Hier krijgen pioniervegetaties een kans. Op plaatsen waar de vooroever nog intact is vindt opslibbing plaats en is veel

wilgenbos en lokaal moerasbegroeiing ontstaan. Bovenop de dam is de begroeiing ruig van karakter met veel Dauwbraam en stekelstruiken. Aan de westzijde sluit de dam aan op het zandige terrein van het natuurgebied. Het gebied wordt beheerd door Natuurmonumenten en seizoensbeweid door huisvee (ca. 1d/ha).

Oever Hedelse Bovenwaarden vanaf I48524/416548

3.3.2 Flora

Soort (Ned.)	Soort (Wet.)	abundantie (Tansley)
Echte kruisdistel	<i>Eryngium campestre</i>	o
Geel walstro	<i>Galium verum</i>	r
Brede ereprijs	<i>Veronica austriaca ssp. teucrium</i>	s
Goudhaver	<i>Trisetum flavescens</i>	lo
Kattendoorn	<i>Ononis repens subsp. spinosa</i>	s
Knikkende distel	<i>Carduus nutans</i>	r
Sikkelklaver	<i>Medicago falcata</i>	o

Voor een complete inventarisatie van het hele natuurgebied zie Peters e.a., (2008). In 2006 werd op de zandige oever ook Zacht vetkruid gevonden; deze werd in 2008 niet teruggevonden.

3.3.3 Insecten

In het terrein komt sinds enkele jaren weer Bruin blauwtje voor. De soort werd in 2008 niet op de oeverdam gezien.

3.3.4 Broedvogels

Aan de plaszijde van de oeverdam bevinden zich enkele stelwandjes die door terugschrijdende erosie zijn ontstaan. Hier bevonden zich in 2008 26 actief gebruikte hollen van Oeverzwaluw.

3.3.5 Overige soortgroepen

Geen bijzonderheden.

3.4 ZANDMEREN

3.4.1 Algemeen beeld

De Zandmeren is een langgerekte, maar betrekkelijk brede oeverzone tussen de Maas en de grote zandplassen van de Zandmeren (Kerkdriel). Het terrein heeft een sterk vergraven verleden, maar is lokaal met redelijk zandig of zavelig materiaal afgewerkt. Mede hierdoor biedt het ruimte aan relatief soortenrijke graslandvegetaties waarin soorten als Glanshaver, Goudhaver, Veldbeemdgras, Rood zwenkgras, Kropaar, Echte kruisdistel, Heksenmelk, Margriet, Knoopkruid, Gewone rolklaver, Rode Klaver, Gewone veldsla en Knolboterbloem vrij veel voorkomen.

Lokaal bevinden zich enkele steilwandjes met zandige rivieroeveren, meestal ontstaan doordat de oeverbestorting wat is verzakt of weggeslagen. Over enkele honderden meters is daarnaast in het verleden een natuurvriendelijke oever aangelegd, waarbij de oever verlaagd is en vooroeverbestorting is blijven zitten. De oever is sterk opgeslibd en met wilgenbos begroeid geraakt.

Het terrein werd in 2008 begraaasd door 15 runderen en 8 paarden (ca. 1 d/ha).

3.4.2 Flora

Soort (Ned.)	Soort (Wet.)	abundantie (Tansley)
Bosbies	<i>Scirpus sylvatica</i>	r
Echte kruisdistel	<i>Eryngium campestre</i>	f
Geel walstro	<i>Galium verum</i>	lf
Gele morgenster	<i>Tragopogon pratensis ssp. pratensis</i>	s
Goudhaver	<i>Trisetum flavescens</i>	a
Kamgras	<i>Cynosurus cristatus</i>	r
Karwijvarkenskervel	<i>Peucedanum carvifolia</i>	lo
kattendoorn	<i>Ononis repens subsp. spinosa</i>	f
Knikkende distel	<i>Carduus nutans</i>	o
Rijstgras	<i>Leersia oryzoides</i>	r
Sikkelklaver	<i>Medicago falcata</i>	la
Veldgerst	<i>Hordeum secalinum</i>	r

3.4.3 Insecten

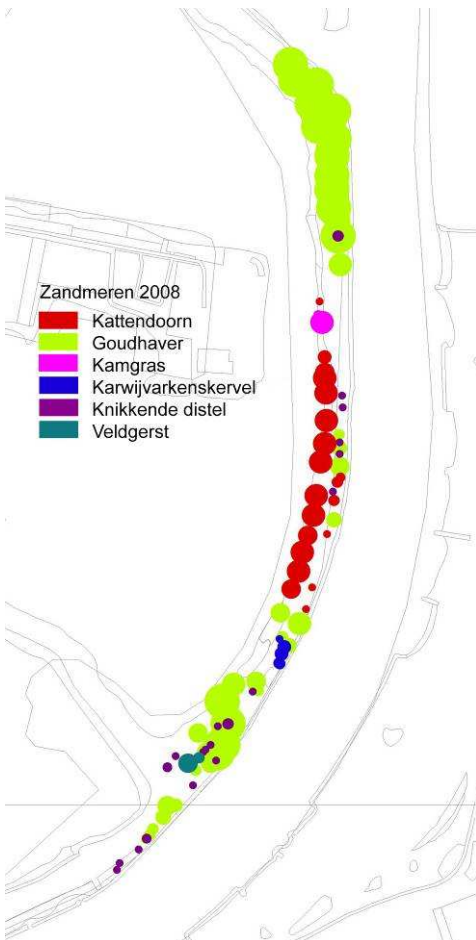
Rond de Zandmeren zit een vrij grote populatie van Bruin blauwtje.

3.4.4 Broedvogels

Bijzondere broedvogels bij de Zandmeren zijn IJsvogel (1), Graspieper (3), Grauwe vliegenvanger (1), Putter (1), Grote bonte specht (2) en Grasmus (4).

Oever Zandmeren bij I52942/418975

3.4.5 Overige soortgroepen

Geen bijzonderheden.

3.5 BATENBURG

3.5.1 Algemeen beeld

Batenburg is een vrij strak afgewerkte, grazige oever met bakenbomen (populieren), zoals er vele liggen langs de Bedijkte Maas. De vegetatie is vrij ruig van karakter doordat er op dit moment geen beheer meer plaatsvindt. Er overheersen soorten als Glanshaver, Fluitenkruid, Glad walstro, Gewone berenklauw en Heermoes. De oever is tot ongeveer 1 meter boven stuwpeil in zetstenen gezet, waardoor hier de begroeiing automatisch lager is. Lokaal treden soorten als Echte valeriaan, Kraailook, Boerenwormkruid, Grote brandnetel en Rietzwenkgras op de voorgrond en op de schralere delen ook Knoopkruid, Reukgras, Gestreepte witbol, Gewone bermzegge, Rode klaver, Grasmuur, Zachte dravik, Heksenmelk, Kleine klaver, Geel walstro, Scherpe boterbloem, Kattendoorn, Goudhaver en Ruige zegge.

3.5.2 Flora

Soort (Ned.)	Soort (Wet.)	abundantie (Tansley)
Geel walstro	<i>Galium verum</i>	lo
Goudhaver	<i>Trisetum flavescens</i>	lo
Karwijvarkenskervel	<i>Peucedanum carvifolia</i>	s
kattendoorn	<i>Ononis repens subsp spinosa</i>	lf
Bont kroonkruid	<i>Sugeria varia</i>	s

3.5.3 Insecten

Geen bijzonderheden.

3.5.4 Broedvogels

In struweel op de oever werd een territoria van Spotvogel geconstateerd. Daarnaast broedde Kleine karekiet (1) in een rietruigte langs de Maas.

3.5.5 Overige soortgroepen

geen bijzonderheden.

Oever Batenburg op I72580/425565

3.6 BALGOY

3.6.1 Algemeen beeld

De oever bij Balgoy bestaat over grote delen uit enigszins begroeide steenzetting tot ruim een meter boven stuwpeil. Het boventaluds is relatief schraal en zandig. Hier is vermoedelijk recent nog gehooïd. De graslandvegetatie maakt een betrekkelijk schrale indruk, hoewel echt bijzondere soorten nog ontbreken. Typerende soorten zijn Glanshaver (o), Kleine klaver (f), Madelief (o), Gewone rolklaver (o), Knoopkruid (o), Rood zwenkgras (o), Rietzwenkgras (o), Smalle weegbree (f), Rode klaver (r), Vijfvingerkruid (o), Glad walstro (lf), Heksenmelk (s), Margriet (lo), Kraailook (lo), Duizendblad (lo), Zandmuur (lo), Zachte ooievaarsbek (r), Hopklaver (r), Muurpeper (lr), Grote brandnetel (lo), Kropaar (lo), Krulzuring (r) en Gewone berenklauw (lo). In de directe oever liggen zware keien en lokaal breuksteen.

3.6.2 Flora

De enige bijzondere soort die werd aangetroffen was Zacht vetkruid, aan de zuidkant tussen de steenzettingen.

Oever bij Balgoy op I77595/420820

3.6.3 Insecten

Bij de oevers van Balgoy werden op 13 mei 08 maar liefst 4 exemplaren van Beekrombout gevangen. Het ging hier om vers uitgeslopen exemplaren, die lokaal uit de Maas moeten komen.

3.6.4 Broedvogels

Er werd één territorium van Fuut geconstateerd.

3.6.5 Overige soortgroepen

geen bijzonderheden.

3.7 COEHOORN-OVERASSELT

3.7.1 Algemeen beeld

De oevers tussen De Coehoorn en Overasselt zijn een lange strook betrekkelijk productief grasland. Met name aan de oostzijde worden delen gehooïd, maar het grootste stuk wordt beweïd door huisvee. Daarnaast werd een groot stuk in 2008 helemaal niet beheerd, waardoor het bestond uit hoog opgaand, dicht geslagen grasland. Toonaangevende soorten zijn Grote vossenstaart, Paardenbloem, Fluitenkruid, Grote brandnetel, Engels raaigras, Madeliefje en lokaal Veldbeemdgras, Scherpe boterbloem, Smalle weegbree, Zachte dravik en Rode klaver.

3.7.2 Flora

Er kwamen geen bijzondere plantensoorten voor. Op een enkele plekken groeide wel Vogelmelk.

3.7.3 Insecten

Ook langs de oevers van Overasselt werden op 13 mei 08 3 exemplaren van Beekrombout gevangen.

3.7.4 Broedvogels

Er werden twee broedgevallen van Grauwe gans geconstateerd en een vermoedelijk broedterritorium van Wilde eend.

Oever Overasselt bij I72983/418514.

3.7.5 Overige soortgroepen

Geen bijzonderheden.

3.8 GEBRANDE KAMP

3.8.1 Algemeen beeld

Bij De gebrande Kamp is het wat lastig inschatten tot hoever de oeverzone geïnventariseerd moet worden, onder meer omdat er plassen tot vlak aan de rivier liggen en het terrein uiterst heterogeen van karakter is (Peters e.a., 2008). Het hele natuurgebied van de Gebrande Kamp is reeds in 2006 volledig onderzocht. Het onderzoeksgebied is relatief breed genomen (ca. 100m), waarbij de gegevens uit 2006 ook zijn meegenomen.

Het oevertraject bestaat aan de oostzijde uit een klein oeverdammetje met keien bekleed. Meer noordelijk ligt een onbeheerde grasruigte met lokaal bosopslag. Weer ten noorden daarvan is na kleiwinning een zandige baai aangelegd (Peters e.a., 2008).

3.8.2 Flora

Soort (Ned.)	Soort (Wet.)	abundantie (Tansley)
Aardbeiklaver	<i>Trifolium fragiferum</i>	s
Bosbies	<i>Scirpus sylvatica</i>	r
Bruin cypergras	<i>Cyperus fuscus</i>	r
Eekhoorngras	<i>Vulpia bromoides</i>	r
Fraai duizendguldenkruid	<i>Centaureum pulchellum</i>	s
Gevlekte aronskelk	<i>Arum maculatum</i>	s
Ijle zegge	<i>Carex remota</i>	r
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>	s
Rijstgras	<i>Leersia oryzoides</i>	r
Rode ogentroost	<i>Odontites vernus</i> ssp. ser.	r
Slijkgroen	<i>Limosella aquatica</i>	r
Springzaadveldkers	<i>Cardamine impatiens</i>	lo
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>	r
Witte waterkers	<i>Rorippa nasturtium-aquaticum</i>	r
Wit vetkruid	<i>Sedum album</i>	lr

De oever in de Gebrande Kamp bij I92644/4I44I8 (uitstroom plas/Tielebeek).

Oever in de Zandbaai bij 192269/414517

3.8.3 Insecten

Bijzondere dagvlinders die in de Gebrande Kamp voorkomen zijn Hooibeestje en Bruin blauwtje. Daarnaast heeft het gebied een redelijk libellenfauna met soorten als Glassnijder (zeldzaam langs de Maas), Blauwe breedscheenjuffer en Weidebeekjuffer.

3.8.4 Broedvogels

Bijzonder was een broedgeval van Kleine plevier op de zandvlakte aan de westzijde. Daarnaast bevond zich een territorium van Spotvogel in het wilgenbos rond de zandbaai. Andere soorten die vooral rond de plassen zitten zijn Kleine karekiet, Bergeend, Kuifeend, Wilde eend en Knobbelzwaan. In 2006 is van het gebied een complete inventarisatie gemaakt door de Provincie Limburg (zie Peters e.a., 2008).

3.8.5 Overige soortgroepen

Aan de oostzijde van het natuurgebied bevindt zich een dassenburcht.

3.9 HEIJEN

3.9.1 Algemeen beeld

De oever bij Heijen bestaat uit een aangelegde geul achter een vooroeverdam. Deze is inmiddels voor een belangrijk deel dichtgeslibd en volledig begroeid met dicht wilgenbos. Aan de landzijde gaat de lage oever via een dicht begroeide steilwand over in akkers en weiland.

Instroom van de "geul" in de oever van Heijen op 195015, 409224.

3.9.2 Flora

Er werden geen bijzondere plantensoorten gevonden.

3.9.3 Insecten

Geen bijzonderheden.

3.9.4 Broedvogels

In het wilgenbos broedde Grote bonte specht, naast soorten als Grasmus (2), Fitis en Tjiftjaf. In de nabije omgeving (oever Beugen en omringende houtwallen zitten ook Nachtegaal en Geelgors.

3.9.5 Overige soortgroepen

Zeer bijzonder is de aanwezigheid van twee Dassenburchten, vlakbij elkaar, goed beschut onder enkele grote struwelen in de steilwand van de oever. De locatie is op zich ideaal, maar opmerkelijk omdat de burchten in de overstromingszone liggen. Ook werden (oude) sporen van bever gevonden. Er is vermoedelijk (nog) geen sprake van een lokale burcht.

3.10 BERGEN

3.10.1 Algemeen beeld

In Bergen zijn najaar 2006 oeverbestortingen verwijderd. Aan de rivieroever schrijdt de erosie steeds verder voort. Er hebben zich inmiddels lokaal kleine strandzones gevormd. Naast zand spoelen hier ook kleibanken vrij. Daarnaast hebben zich fraaie oeversteilwanden gevormd. Voor Rijkswaterstaat Maaswerken wordt de ontwikkeling in dit gebied (samen met de terreinen van Aijen en de Waerd) al enkele jaren gevolgd, o.a. met een intensieve fotomonitoring gevolgd.

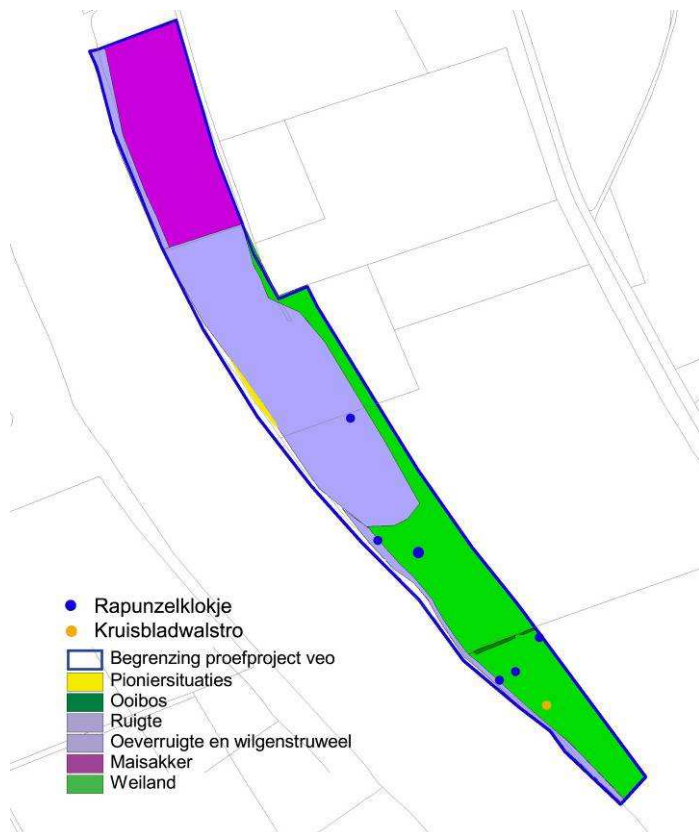
Het terrein zelf bestaat uit voormalige akkers. Deze zijn tussen 2005 en voorjaar 2008 niet beheerd, waardoor bepaalde delen sterk verruigde. Sinds voorjaar 2008 lopen er 10 Gallowayrunderen van Stichting het Limburgs Landschap. Helaas zijn delen van het gebied begin 2008 gefreesd en ingezaaid met een standaard-raaigrasmengsel. Hierdoor zijn de open bodems van de voormalige akkers grotendeels verdwenen en hebben plaatsgemaakt voor een

strakke grasmat. Hierdoor zijn de vestigingskansen voor plantensoorten en bepaalde insectengroepen aanzienlijk verslechterd. De noordelijke helft van het terrein is niet ingezaaid. Hier heeft de ruigte stand gehouden, hoewel hij mede door de begrazing wat opener van karakter is geworden. De pionieruigtekruiden als Zwarte Mosterd zijn (hoewel nog goed vertegenwoordigd) iets in abundantie achteruit gegaan, vermoedelijk ten faveure van ruigtesoorten als brandnetel en bijvoet. In de ruigte op de directe oever zijn de volgende soorten beeldbepalend: Glanshaver, Grote brandnetel, Geoord helmkruid, Echte valerian.

Oever bij Bergen op 199467/400777.

3.10.2 Flora

Bij Bergen zijn Rapunzelklokje en Kruisbladwalstro als bijzondere soorten aangetroffen (zie figuur).

3.10.3 Insecten

Bijzonder is de waarneming van 2 Beekrombouten op 12 mei 2008. Deze soort lijkt zich de laatste jaren definitief in de Zandmaas en Bedijkte Maas te hebben gevestigd. Het ging om vers uitgeslopen exemplaren die derhalve waarschijnlijk lokaal uit de rivier afkomstig zijn. Bijzonder is daarnaast de nieuwe vestiging van een populatie Gouden sprinkhanen bij Bergen. Dit is sinds 2008 de meest noordelijke verspreiding van deze soort, die sinds eind jaren '90 met een opmars vanuit het zuiden bezig is.

3.10.4 Broedvogels

Het aantal bijzondere broedvogels bij Bergen is voorsnog beperkt. In de oeverzone werden territoria van Rietgors (2), Knobbelswaan (1), Kuifeend (1) en Wilde eend (1) aangetroffen. Er werd tot tweemaal toe IJsvogel in de goede tijd rond Bergen gezien, maar vermoedelijk heeft deze soort zijn hol in de nabijheid

---

gehad en niet in de oever van het terrein zelf. Hoewel niet als bijzondere broedvogel aangemerkt (zie bijlage 2) is het veelvuldige voorkomen van Bosrietzanger indicatief voor de ruigtefase waarin het terrein thans verkeerd.

3.10.5 Overige soortgroepen

Bij Bergen werden de eerste vraatsporen van Bever aangetroffen, mogelijk van bevers die een burcht hebben in de tegenover gelegen Vierlingsbeekse Molenbeek. Daarnaast werden sporen van Ree aangetroffen en zichtwaarnemingen van Bruine rat, Haas en Konijn. Terloops werden met de Bat-detector het voorkomen van Dwergvleermuis en Laatvlieger geconstateerd.

3.11 AIJEN

3.11.1 Algemeen beeld

Aijen is een ruig weiland waarlangs de bestortingen in najaar 2006 zijn verwijderd. Oevererosie is mooi op gang gekomen, hoewel door het vrijspoelen van oude keienbestortingen in het oeversediment er een nieuwe bescherm laag in de oever ontstaat. Doordat het een lage oever is, is er geen sprake van hoge steilwanden. Het weiland is soortenarm met haarden van distel en brandnetel en wordt seizoenbegraasd door 9 stuks huisveel (ca. 3 d/ha).

Oever bij Aijen op 200305/399287.

3.11.2 Flora

Geen bijzonderheden aangetroffen.

3.11.3 Insecten

Ook bij Aijen werden twee vers uitgeslopen Beekrombouten aangetroffen. Daarnaast is Kanaaljuffer noemenswaardig, waarschijnlijk voorkomend in relatie met de Aijense beek.

Ook werd bij Aijen opnieuw Greppelsprinkhaan aangetroffen, een soort die na initiële vestiging in de regio Venlo nu ook met een opmars langs de Zandmaas bezig is. Voor het overige werden alleen algemene soorten aangetroffen.

3.11.4 Broedvogels

Hier werden geen bijzondere broedvogels aangetroffen. Net buiten het terrein (oostzijde) bevond zich een territorium van Steenuil.

3.11.5 Overige soortgroepen

Geen bijzonderheden aangetroffen

Beekrombout langs onderzochte trajecten in 2008.

3.12 ASSELTSE PLASSEN

3.12.1 Algemeen beeld

Deze oever ligt langs het noordelijk deel van de Asseltse Plassen net buiten het natuurgebied van Staatsbosbeheer. Het zuidelijke deel van de oeverstrook wordt niet beheerd, het noordelijke deel wordt beweide met huispaarden. De oever is volkomen kunstmatig van oorsprong en ontstaan bij het rechte trekken van de Maas in dit traject in de jaren '20.

Langs de meest zuidelijke 150 m bestaat de oever uit zware breuksteen, noordelijk daarvan (tot aan de oude Maasarm) bestaat de oever uit zware keien met losse breuksteen met hoger op het talud weer zwaardere breuksteen. De vegetatie is vrij ruig (Glanshaverruigte) met soorten als Veldbeemdgras, Glanshaver, Grote brandnetel, Kropaar, Krulzuring en Heermoes. Lokaal komen wat schralere stukken voor met soorten als Knoopkruid, Grote bevernel, Margriet, Heksenmelk, Smalle weegbree, Reukgras, Glad walstro, Rode klaver en Gewone rolklaver.

De oever bij Asselt op 197720/360351.

3.12.2 Flora

Lokaal staat Echte kruisdistel, maar echte bijzonderheden zijn niet gevonden.

3.12.3 Insecten

Recentelijk heeft zich Greppelsprinkhaan gevestigd. De soort werd in 2008 op meerdere plekken aangetroffen. Daarnaast komen indicatieve libellensoorten voor als Kanaaljuffer, Vuurlibel (beide uit de plassen), Weidebeekjuffer en Blauwe breedscheenjuffer.

3.12.4 Broedvogels

Op de oever werd een broedterritorium van Grasmus aangetroffen.

3.12.5 Overige soortgroepen

Er werden op meerdere plekken vraatsporen van Bever geconstateerd.

BRONNEN

- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden/KNNV Uitgeverij, Utrecht/European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Peters, B., 2005. Streefbeeld vrij eroderende oevers Maasdal. Studie i.o.v. Rijkswaterstaat Limburg, Bureau Drift, Berg en Dal.
- Peters, B., 2006. Proefproject Vrij Eroderende Oevers langs de Maas, locaties Bergen, Aijen en De Waerd. Monitoring 0-situatie 2006. Studie in opdracht van de Maaswerken. Bureau Drift, Berg en Dal.
- Peters, B. & G. Kurstjens, 2007. Rivierenland in ontwikkeling (deel 2); resultaten van natuurontwikkeling in het riviereengebied. Studie in opdracht van het Ministerie van LNV. Bureau Drift, Berg en Dal.
- Peters, B., G. Kurstjens & P. Calle, 2008. Maas in Beeld, Resultaten van 15 jaar ecologisch herstel. 4. Bedijkte en Getijdenmaas. Projectgroep Maas in Beeld. Bureau Drift, Berg en Dal.
- Van Dijk, A. & F. Hustings, 1993. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.

BIJLAGE 1 LIGGING EN BEZOEKFREQUENTIE VAN DE ONDERZOEKSGBIEDEN

Type	Locatiennaam	Uitgevoerd of gepland	km	Oever	Waterlichaam	nulsituatie	2008	2009	2010	2011
Spontaan eroderend	Maasoever bij Asseltse plassen	j	86,1 - 86,7	ro	zandmaas		1		1	
	Broekhuizen	j	118,2 - 121,4	lo	zandmaas			1		1
Vrij eroderend, van nature	Koningsteen - De Engel	nvt	64,1 - 64,5	lo	grensmaas			1		1
	Lus van Linne	nvt	70 - 71	lo	zandmaas			1		1
	Ooijen	nvt	125 - 126,9	lo	zandmaas			1		1
Vrij eroderend	Aijen	2006	138,1 - 138,5	ro	zandmaas	2006	1		1	
	Bergen	2006	139,4 - 140,4	ro	zandmaas	2006	1		1	
	Beugen	2007	151,9 - 155,1	lo	zandmaas			1		1
	Gebrande Kamp - Neerveld	2007 - 2010	158,3 - 159,1	ro	zandmaas		1		1	
	Coehoorn	2007-2010	170,9 - 174,3	ro	Bedijkte Maas		1		1	
Traditionele NVO's	Heijen	1997	152,0 - 153,1	ro	Zandmaas		1		1	
	Balgoij	nee, 2008-2009	177,0 - 178,9	ro	Bedijkte Maas		1		1	
	Keentse oevers	nee, 2008-2009	177,7 - 178,8	lo	Bedijkte Maas			1		1
	Batenburgse oevers	2008 - 2010	185,0 - 185,6	ro	Bedijkte Maas		1		1	
	Ossekamp (bij Oss)	nee, 2008-2009	193,3 - 194,8	lo	Bedijkte Maas			1		1
	Het Scheel (bij Oyen)	2000	195,4 - 196,5	lo	Bedijkte Maas	2006		1		1
	De Paaldere 't Wildt	2008	209,1 - 213,3	lo	Beneden Maas			1		1
	Zandmeren (bij Kerkdriel)	deelaanleg 1994	212,5 - 214,0	ro	Beneden Maas		1		1	
Voorbeeld Oevers	Den Bosch - Oude Schans	nvt	218,8 - 219,4	lo	Beneden Maas			1		1
Nooit bekleeding aanwezig geweest	Hedel - Casterens hoeve	nvt	217,9 - 218,1	ro	Beneden Maas		1		1	
	Hedel - benedenwaarden	nvt	221,0 - 221,8	ro	Beneden Maas		1		1	

BIJLAGE 2 LIJST BIJZONDERE BROEDVOGELS

Overzicht van 100 bijzondere broedvogelsoorten die zijn onderzocht in het Rivierengebied. Soorten van de nieuwe Rode Lijst zijn rood gemarkeerd. Niet getelde Rode Lijst soorten zijn Boerenwaluw, Huiswaluw, Grauwe vliegenvanger, Huismus, Ringmus en Kneu.

Aalscholver	Kwak
Appelvink	Kwartel
Bergeend	Kwartelkoning
Blauwborst	Mandarijneend
Blauwe reiger	Matkop
Bonte vliegenvanger	Nachtegaal
Boomklever	Nijlgans
Boompieper	Oeverloper
Boomvalk	Oeverwaluw
Bosuil	Orpheusspotvogel
Braamsluiper	Paapje
Brandgans	Patrijs
Bruine kiekendief	Porseleinhoen
Buidelmees	Putter
Buizerd	Ransui
Canadese gans	Rietgors
Dodaars	Rietzanger
Europese kanarie	Roek
Fluiter	Roerdomp
Fuut	Roodborsttapuit
Geelgors	Scholekster
Gekraagde roodstaart	Slechtvalk
Gele kwikstaart	Slobeend
Gierzwaluw	Smient
Glanskop	Snor
Goudvink	Sperwer
Grasmus	Spotvogel
Graspieper	Sprinkhaanzanger
Grauwe gans	Steenuil
Grauwe gors	Tafeleend
Grauwe klauwier	Torenvalk
Groene specht	Tureluur
Grote bonte specht	Turkse tortel
Grote gele kwikstaart	Veldleeuwerik
Grote karekiet	Visdief
Grutto	Vuurgoudhaantje
Havik	Waterral
Holenduif	Watersnip
Houtsnip	Wespendief
Ijsvogel	Wielewaal
Kerkuil	Wintertaling
Kievit	Woudaap
Kleine bonte specht	Wulp
Kleine karekiet	Zomertaling
Kleine plevier	Zomertortel
Knobbelzwaan	Zwarte roodstaart
Koekoek	Zwarte specht
Kokmeeuw	Zwarte stern
Krakeend	Zwarte wouw
Kramsvogel	
Kuifeend	
